

TYT COĞRAFYA · ÜNİTE 6 / 7 · BEŞERİ SİSTEMLER

Ekonomi ve Bölgeler: TYT Hap Bilgi

ÖSYM TYT'de bu üniteden altı soru sordu; beşi bölge, biri ekonomik faaliyetler. Bölge soruları son beş yılın dördünde geldi: hangi bölge türü, hangi örnek, hangi sınır daha çabuk değişir?

Ayrımın anahtarı bölgeyi neyin oluşturduğudur: benzerlik (şekilsel), bir merkezin hizmeti (işlevsel), yönetimin kararı (yönetisel). Notlar üç türü örnekleriyle, ekonomik faaliyetleri beş basamakta veriyor.

Bu ünite
6 çıkmış soru (2018-2026)
bu bloktan yılda ~2 soru
6 ÖSYM tuzağı

1 ÖSYM bu üniteden ne sordu?

6 sorunun 3'ü tek konudan geldi: Bölge türleri.

Ekonomik faaliyetler ■ 1 soru
2022/9 İkincil faaliyette çalışan

Bölge türleri ■■■ 3 soru
2023/9 İşlevsel bölge örneği 2024/9 Sahra'nın girmediği bölge türü
2025/9 Şekilsel bölge olmayan

Bölge sınırlarının değişmesi ■■ 2 soru
2020/9 Sınırı kısa sürede değişen bölgeler 2026/9 Sınırı en çabuk değişen bölge

Sorular ÖSYM'nin yayımladığı 2018-2026 TYT soru kitapçıklarından (Sosyal Bilimler testi). Soruların metni ÖSYM'nin telifinde olduğu için burada yok; notlarda **TYT 2025/4** gibi bir damgayla, sorulduğu yıl ve numarasıyla işaretli. Numarayla soruyu kitapçıkta bulabilirsiniz.

2 Ekonomik Faaliyetler

Beş basamak

FAALİYET

ÖRNEK

Birincil

Doğadan doğrudan yararlanma: tarım, seracılık, hayvancılık, ormancılık, balıkçılık, madencilik

İkincil

Ham maddeyi işleme: sanayi ve imalat; tekstil fabrikasında işçi **TYT 2022/9**

FAALİYET

ÖRNEK

Üçüncül

Hizmet: ulaşım, ticaret, eğitim, sağlık, turizm; şoför, öğretmen

Dördüncül

Bilgi ve teknoloji: yazılım, araştırma, veri işleme

Beşincil

Üst düzey karar vericiler: büyük şirket ve kurum yöneticileri

ÖSYM'nin faaliyet sorusu

- Öğretmen ve şoför hizmet (üçüncül), kendi arazisinde seracılık yapan birincil, yazılım şirketinin müdürü üst basamakta; ham maddeyi ürüne çeviren **tekstil fabrikası işçisi ikincil** faaliyettedir. **TYT 2022/9**
- Gelişmiş ülkelerde çalışanların çoğu hizmet sektöründedir; az gelişmiş ülkelerde birincil faaliyetler ağır basar.

③ Bölge Türleri

Üç tür bölge

TÜR

NEYE GÖRE VE ÖRNEK

Şekilsel (formal)

Bir ya da birkaç özellikte benzerlik: Akdeniz iklim bölgesi, göl, sedir ormanı, çay üretim, büyükbaş hayvancılık, maden çıkarım, Avrupa ya da İslam kültür bölgesi, seyrek nüfuslu bölge **TYT 2025/9**

İşlevsel (fonksiyonel)

Bir merkezin hizmet verdiği alan: kalkınma projesi bölgesi (GAP, DAP, DOKAP, KOP), karayolları hizmet bölgesi, bir havalimanının etki alanı **TYT 2023/9**

Yönetimsel (idari)

Yönetimin çizdiği sınır: il, ilçe, belediye sınırları **TYT 2026/9**

ÖSYM'nin bölge türü soruları

- Hizmetlerin ulaştırılması ve bir merkezden yönetilmesi için kurulan işlevsel bölge örneği **kalkınma projesi bölgesidir**. Sık nüfuslu bölge, Akdeniz iklim bölgesi, balıkçılık ve sedir ormanı bölgesi benzerlikten doğan şekilsel bölgelerdir. **TYT 2023/9**
- Tek bir unsurun benzerliğine dayanan şekilsel bölgeye **karayolları hizmet bölgesi** örnek olamaz: o bir merkezin hizmet alanı, yani işlevsel bölgedir. **TYT 2025/9**

- Bir yer aynı anda birçok şekilsel bölgede olabilir: Sahra çöl, İslam kültür, seyrek nüfus ve az gelişmiş bölgelerin içindedir. Sahra **karstik yer şekilleri bölgesi** değildir; karst kireç taşı ve su ister. TYT 2024/9

④ Bölge Sınırları Ne Zaman Değişir?

Yavaş mı, çabuk mu?

Uzun sürede

Doğal ölçütler

- İklim bölgesi
- Dağlık bölge, çöl
- Karstik kayalık bölgesi
- Alpin çayırlar bölgesi

Kısa sürede

Beşerî ölçütler

- Yönetmelik bölge (yasa ve kararlar)
- Serbest ticaret bölgesi
- Kuru tarım bölgesi (sulama ile)
- Hizmet ve proje bölgeleri

↳ Doğa binlerce yılda değişir, insanın kararı bir günde: beşerî ölçütlerle çizilen sınırlar daha çabuk değişir. TYT 2020/9 · 2026/9

ÖSYM'nin sınır soruları

- Karasal iklim ve karstik kayalık bölgelerinin sınırı uzun sürede değişir; **kuru tarım bölgesi** sulama ile, **serbest ticaret bölgesi** kararla kısa sürede değişebilir. TYT 2020/9
- Dağlık bölge, çöl, iklim ve alpin çayır bölgeleri doğal ölçütlerle çizilir; sınırı en kısa zamanda değişen **yönetmelik bölgedir**. TYT 2026/9

⑤ ÖSYM'nin Kalıbı

ÖSYM'nin altı sorusu

SORU

KİLİT NOKTA

Sınırı kısa sürede değişen (I-IV)

II ve IV: kuru tarım ve serbest ticaret bölgesi.

TYT 2020/9

İkincil faaliyette çalışan

V: tekstil fabrikası işçisi. TYT 2022/9

İşlevsel bölge örneği

Kalkınma projesi bölgesi. TYT 2023/9

Sahra hangi bölgede değil?

Karstik yer şekilleri bölgesi. TYT 2024/9

Şekilsel bölge olmayan

Karayolları hizmet bölgesi. TYT 2025/9

Sınırı en çabuk değişen

Yönetmelik bölge. TYT 2026/9

6 ÖSYM tuzakları: tek sayfada

Her çıkmış sorunun bir tuzağı var. Sınavdan önceki son tekrar için bu liste yeter.

- 1 İklim ve karst bölgelerinin sınırı yavaş değişir; çabuk değişenler kuru tarım ve serbest ticaret bölgesi. TYT 2020/9
- 2 Seracılık birincil, şoför ve öğretmen üçüncül; ikincil faaliyet fabrikadaki üretimdir. TYT 2022/9
- 3 Sık nüfuslu bölge ya da iklim bölgesi işlevsel değil, şekilsel bölgedir. TYT 2023/9
- 4 Sahra göl, İslam kültür, seyrek nüfus ve az gelişmiş bölgededir; karstik bölgede değildir. TYT 2024/9
- 5 Karayolları hizmet bölgesi şekilsel değil, işlevsel bölgedir. TYT 2025/9
- 6 Alpin çayırlar ve iklim bölgesi doğal ölçütlüdür; sınırı en çabuk değişen yönetsel bölgedir. TYT 2026/9

7 Kendini dene: doğru mu, yanlış mı?

Önce D ya da Y'yi işaretle; cevaplar sayfanın sonunda.

1. Madencilik birincil ekonomik faaliyettir.	☐ D ☐ Y
2. Turizm ikincil ekonomik faaliyettir.	☐ D ☐ Y
3. Yazılım geliştirme dördüncül faaliyettir.	☐ D ☐ Y
4. Akdeniz iklim bölgesi şekilsel bölgedir.	☐ D ☐ Y
5. GAP bölgesi şekilsel bölgedir.	☐ D ☐ Y
6. İl sınırları yönetsel bölge sınırır.	☐ D ☐ Y
7. İklim bölgelerinin sınırı birkaç yılda değişir.	☐ D ☐ Y
8. Bir yer aynı anda birden çok şekilsel bölgede olabilir.	☐ D ☐ Y
9. Kuru tarım bölgesinin sınırı sulamayla değişebilir.	☐ D ☐ Y
10. Karayolları hizmet bölgesi tek bir unsurun benzerliğiyle çizilir.	☐ D ☐ Y

Cevaplar

1. **D** Doğadan doğrudan yararlanma.
2. **Y** Turizm hizmettir: üçüncül faaliyet.
3. **D** Bilgi ve teknoloji üretimi.
4. **D** İklim benzerliğine dayanır.
5. **Y** Kalkınma projesi bölgesi işlevsel bölgedir.
6. **D** Yasa ve kararlarla çizilir.
7. **Y** Doğal sınırlar çok uzun sürede değişir.
8. **D** Sahra çöl, kültür ve nüfus bölgelerinin içinde.
9. **D** Sulanan alan kuru tarımdan çıkar.
10. **Y** Bir merkezin hizmet alanıdır: işlevsel bölge.

Kaynak: Test yapısı: ÖSYM 2026-YKS Kılavuzu, Tablo 1A. Sorular ve cevaplar: ÖSYM'nin yayımladığı 2018-2026 TYT soru kitapçıkları (Sosyal Bilimler testi).